



Ulusal Sosyal Araştırmalar Dergisi
The Journal of International Social Research
Cilt: 10 Sayı: 51 Volume: 10 Issue: 51
Ağustos 2017 August 2017
www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581
Doi Number: <http://dx.doi.org/10.17719/jisr.2017.1860>

TÜRKİYE'DE YEREL HALKIN TURİZME VE TURİZMİN ETKİLERİNE YÖNELİK ALGI VE TUTUMLARINA İLİŞKİN YAZIN TARAMASI

REVIEW OF LITERATURE ABOUT PERCEPTION AND THE ATTITUDE OF THE LOCAL PEOPLE IN TURKEY ABOUT TOURISM AND ITS EFFECTS

Gözde OĞUZBALABAN*

Öz

Bu çalışmada, Türkiye'de yerel halkın turizme ve turizmin etkilerine yönelik algı ve tutumlarını belirlemeye ilişkin olarak yapılan 30 farklı çalışmanın sonuçları derlenmiştir. Yapılan yazın taraması, turizm endüstrisine yönelik hizmet sunan paydaşlara ve bu konuda araştırma yapan akademisyenlere bilgi sağlaması açısından önem arz etmektedir. Derleme sonucuna göre; Türkiye'deki yerel halkın çoğunlukla turizme ve turizmin etkilerine yönelik olumlu algı ve tutumlara sahip olduğu görülmüştür. Turizmin; yerel halka ekonomik katkı sağlaması, yeni iş imkânları doğurması ve bölgedeki yatırım olanaklarını artırması, yerel halkın turizm ile ilgili olumlu algı ve görüşlere sahip olmasında önemli unsurlardır. Turizm ve onun yarattığı etkilerine yönelik az sayıda da olsa olumsuz görüşe sahip olan yerel halkın, bu görüşünde özellikle turizmin çevre tahribatına, gelenek -görenekleri ve ahlaki değeri bozmasına ilişkin düşüncelerinin neden olduğu belirlenmiştir. Türkiye'de çok sayıda turistik merkez olmasına rağmen konuyla ilgili nispeten az sayıda çalışmanın yapılmış olduğu belirlenmiştir; özellikle Güneydoğu Anadolu Bölgesinde yaşayan yerel halka yönelik araştırmaların yapılmadığı tespit edilmiştir. Bu nedenden ötürü Türkiye'de bu konuyla ilgili çalışmaların artırılması gerekliliği ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yerel halk, Turizm, Turizmin Etkileri, Halkın Algısı, Tutum.

Abstract

In this essay, thirty different studies are compiled to determine the perception and the attitude of the local people in Turkey about tourism and its effects. Review of literature made in this essay have an importance in providing information to stakeholders serving in tourism industry and academists studying this issue. According to the result of the compilation, it is determined that the local people in Turkey mostly have positive perception and attitude about tourism and its effects. Economic contribution to local people, creating new job opportunities and increasing the investment offerings in the region have place among the main positive opinions that the local people have. It is also determined that, although there are few, the local people who have negative opinion about tourism and the effects which it creates have this negative opinion because they think that tourism causes environmental damage, disrupts customs and traditions and moral values. Although there are a lot of touristic centers in Turkey, it is found out that there are relatively limited number of studies made about this issue. It is ascertained that there have been no studies aimed at especially local people living in Southeast Anatolia. For these reasons it is clear that studies about this issue should be increased in Turkey.

Keywords; Local People, Tourism, Tourism Effects, Public Perception, Attitude.

1. Giriş

Turizm, gelir ve istihdam kaynağı sağlamakta ve ekonomik gelişmede bir araç olarak değerlendirilmektedir (Liu, 2006). Turizm, ayrıca geliştiği bölgenin yapısı üzerinde etkili olmasının yanında sosyo-kültürel, çevresel, ekonomik ve eğitimsel etkiler bakımından da önemli sonuçlar ortaya koymaktadır. Bu sonuçlardan etkilenen topluluğun başında turizmin gerçekleştirildiği bölgede yaşayan yerel halk gelmektedir. Bu nedenle turizm kaynaklarını bir bölgede geliştirmeden önce orada yaşayan yerel halkın turizme karşı algı ve tutumlarını keşfederek, halkın refahını gözetken politikaların belirlenmesi; halkın turizmin gelişimine destek vermesi açısından kritik önem taşımaktadır. Turizmin yaşadığı çevrede yapılmasından rahatsız olan yerli halkın gelen turiste yönelik tutumları hem ülke imajının zarar görmesine hem de ekonomik kayıpların artmasına neden olabilmektedir. Bütün bu açıklamalar dikkate alındığında, bir bölgede turizmin gelişmesinde yerel halkın turizme yönelik olumlu bakış açısı ve turizm politikalarını desteklemesi, turizmin belirli bölgede gelişmesinde yadsınamayacak derecede önemlilik arz etmektedir. Bu çalışma, Türkiye'nin çeşitli bölgelerinde, yerel halkın turizme ve turizmin etkilerine yönelik algı ve tutumlarına ilişkin yapılmış bilimsel araştırmaların genel değerlendirilmesi üzerine kurulmuş bir derlemedir. Çalışmada Türkiye'de yerel halkın turizme ve turizmin etkilerine yönelik algı ve tutumlarına ilişkin 15 Aralık -30 Aralık 2016 tarihleri arasında yapılan, Google akademik arama motoru tabanlı tarama sonucuna göre, 2004-2017 yılları arasında ait konuyla ilgili ulaşılan 30 çalışma incelemeye alınmış ve özetleri sunulmuştur.

2. Yerel Halkın Turizme ve Etkilerine İlişkin Algıları ve Tutumları

* Öğr. Gör., Düzce Üniversitesi, Gölyaka Meslek Yüksekokulu, Otel, Lokanta ve İkram Hizmetleri Bölümü



Literatürde “Turizmin Etkisi” terimi büyük ilgi görmektedir. Bu nedenle son yıllarda genellikle yerel halkın turizm konusundaki algı ve tutumları incelenmektedir. Bu artan ilginin ana nedeni olarak, turizmin gelişiminin sadece olumlu etkilere bağlı olmadığı aynı zamanda yerel düzeyde olumsuz etkilerin de olduğu saptanmıştır. Yerel halkın turizmin etkilerine yönelik tutumları 30 yılı aşkın bir süredir, araştırma konusu olarak günümüze kadar gelmiştir. Turizm üzerine 60’lı yıllarda yapılan araştırmalarda turizmin olumlu etkileri üzerinde durulurken, 70 ‘li yıllarda olumsuz yönleri tartışılmış olup 80’li yıllarda bu durum dengelenmiştir (García ve ark., 2015). 70 ‘li yıllarda turizmin etkisine yerel halkın tutumlarına ilişkin ilk çalışmalar yapılmaya başlanmıştır (Andreck ve Vogt, 2000). Bu çalışmalar farklı ülkelerde çeşitli yerlere yayılmıştır. Özellikle yapılan araştırmaların büyük kısmı ABD’de de yer almaktadır (Nunkoo ve Gürsoy, 2012).

Turizm’in gelişmesi konusunda yerel halkın önemli bir yere sahip olduğunun anlaşılmasından bu yana, birçok yazar tarafından yerel halkın turizme ilişkin tutumuyla ilgili araştırmalar gerçekleştirilmiştir (Dimitrios ve ark.2014; Hanafiah ve ark. 2013; García ve ark. ;2015; Látková ve Vogt, 2012). Yerel halkın turizmin etkilerine ilişkin algı ve tutumlarına yönelik yapılan araştırmalarda özellikle üç unsurun; yani ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel etkilerin olduğu görülmektedir (Vargas-Sanchez, Plaza-Mejia ve Porrás-Bueno, 2009). Genellikle turizmin yarattığı ekonomik boyut, yerel halkın pozitif tutum içerisinde olmasının ana nedenidir. Turizm, yerel halkın sosyo -kültürel özelliklerinde yani alışkanlıklarında, inançlarında ve değerlerinde sosyo-kültürel fırsatlara neden olabileceği gibi bazen de sıkıntı ve baskıya da neden olabilmektedir. Yerel halk, turizmin çevresel etkilerine de zaman içerisinde olumlu ya da olumsuz bakış açıları geliştirmiştir (García ve ark.2015). Turizmin yerel halk ve çevresel değerler arasındaki ilişkisini ilk kez ele alan Butler’ın hipotezine göre de, belli bir bölgeye gelen turist sayısı arttıkça başlangıçta turistlere hoşgörülü davranan halk; uzun dönemde çevresel ve sosyal maliyetlerin giderek öne çıkması nedeniyle turizmin sağlayacağı fayda konusunda zamanla daha kuşkucu olabilmekte ve turistlere olan tavrı da buna bağlı olarak olumsuz yönde değişebilmektedir (Akış, 1996, s. 10).

Bazı araştırmacılar yerel halkın turizmin gelişimine yönelik tutumunu analiz etmek için sosyal değişim teorisini uygun bir çerçeve olarak görmüşlerdir. Sosyal değişim teorisi; bireylerin, bir gelişmeyi desteklemeleri için maliyetlerin faydalarını aşmayacağına inandıkları sürece desteğe devam edeceklerini ifade eder. Sosyal değişim teorisi, özellikle üç değişik bakış açısını kapsar bunlar: ekonomik, çevresel ve sosyo kültürel etkilerdir.(Andriotis ve Vaughan, 2003). Bütün bu açıklamalar doğrultusunda yerel yönetimlerin, turizm paydaşları arasında yerel halkın da olduğunu unutmaması, onların görüşlerini alması ve halkın görüşleri doğrultusunda politikalarını belirlemesi, bölgede başarılı bir turizm uygulaması için kaçınılmaz bir durumdur.

3.Türkiye’de Yerel Halkın Turizme, Turizmin Etkilerine Yönelik Algı ve Tutumlarına İlişkin Yazın Taraması

Yapılan sınırlı sayıdaki araştırmaya ilişkin elde edilen önemli sonuçlar Tablo 1.’de sıralanmış ve her biri aşağıda özetlenmiştir.

Tablo 1. İlgili Yazın Künyeleri

| Yıl | Yazar | Çalışmanın Özetlenmiş Başlığı |
|------|---|--|
| 2009 | Ayaz N. , Artuğer S. ve Türkmen F. | Tarihi Zela (Zile)İlçesindeki Yerel Halkın Turizme Bakış Açılarını Belirlemeye Yönelik Bir Alan Araştırması |
| 2010 | Doğan Yazıcı ve Üngüren | Alanya Halkının Turizme Sosyo-Kültürel Açısından Bakışı |
| 2004 | Fayfun A. ve Kılıçlar | Turizmin Sosyal Etkileri ve Yerel Halkın Turizm Bakışını Pamukkale’deki Yöre Halkının Turizmi Desteklemesi İle |
| 2010 | Bertan, S. | Turizmin Sosyo-Kültürel Etkileri Açısından İlişkisi |
| 2006 | Uslu A. ve Kiper, T. | Turizmin Yerel Halkın Turizm Algılanması: Iğdır Halkı Üzerinde Bir Çalışma |
| 2010 | Bayat, G. | Turizmin Yerel Halkın Turizm Algılanması: Iğdır Halkı Üzerinde Bir Çalışma |
| 2006 | Mansuroğlu, S. ve Özdemir M. A. ve | Turizmin Yerel Halkın Turizm Algılanması: Iğdır Halkı Üzerinde Bir Çalışma |
| 2011 | Kervankıran, İ. | Yerel Halkın Turizm Algılanması: Iğdır Halkı Üzerinde Bir Çalışma |
| 2006 | Varnacı Uzun F.ve | Kültürel Turizm ve Yerel Halkın Turizm Algılanması: Iğdır Halkı Üzerinde Bir Çalışma |
| 2011 | Somuncu M. ve Dal N. ve Baysan S. | Kültürel Turizm ve Yerel Halkın Turizm Algılanması: Iğdır Halkı Üzerinde Bir Çalışma |
| 2007 | Dal N. ve Baysan S. | Kültürel Turizm ve Yerel Halkın Turizm Algılanması: Iğdır Halkı Üzerinde Bir Çalışma |
| 2007 | Karakul Inoç Çiçenli | Kültürel Turizm ve Yerel Halkın Turizm Algılanması: Iğdır Halkı Üzerinde Bir Çalışma |
| 2007 | Baykan E. Duran E. ve Özkul E. | Yerel Halkın Turizm Algılanması: Iğdır Halkı Üzerinde Bir Çalışma |
| 2008 | Çalışkan U. ve Eren R. ve Aypek N. Tütüncü O. | Kültürel Turizm ve Yerel Halkın Turizm Algılanması: Iğdır Halkı Üzerinde Bir Çalışma |
| 2008 | Atayul Hoşgüç, F. | Sosyal Ekonomik Etkileri Üzerine Bir Çalışma |
| 2012 | Çiçenli, N.E. | Araştırma Turizmin Ekonomik, Sosyal, Kültürel ve Çevresel Etkileri Üzerine |
| 2009 | ve Özüpekçe, S. | Yerel Halkın Turizm Algılanması: Iğdır Halkı Üzerinde Bir Çalışma |
| 2013 | Bertan, S. | Turizmin Yerel Halkın Turizm Algılanması: Iğdır Halkı Üzerinde Bir Çalışma |
| 2009 | Bertan, S. | Turizmin Yerel Halkın Turizm Algılanması: Iğdır Halkı Üzerinde Bir Çalışma |



| | | |
|------|------------------------------------|---|
| 2013 | Sezer B., Küçükaltan D.ve Çakır A. | Edirne - Çamlıca Beldesi'nde Kırsal Turizm ve Turizm Algısı |
| 2013 | Bilim Y.ve Özer Ö. | Yerel Halk Gözüyle Konya'da Turizmin Önemi ve Ekonomik, Sosyal, Çevresel Etkileri |
| 2014 | Kervankıran, İ. | Beypazarı/Ankara Örneğinde Turizmin Ekonomik, Toplumsal ve Çevresel Etkilerine Yerel Halkın Yaklaşımı |
| 2014 | Solmaz, C. | Yerel Halkın Bölge Turizmine Bakış Açısının Belirlenmesi: Burdur'da Bir Araştırma |
| 2014 | Gülüm K.ve Boz M. | Çanakkale'de Turizmin Ekonomik, Sosyo-Kültürel ve Eğitimsel Etkileri Üzerine Yerel Halkın Görüşleri |
| 2014 | Özaltın Türker G. ve Türker A. | Yerel Halkın Turizm Etkilerini Algılama Düzeyi Turizm Desteğini Nasıl Etkiler: Dalyan Destinasyonu Örneği |
| 2015 | Vatan, A. ve Zengin, B. | Söğüt İlçesi'nde Kültürel Miras ve Yerel Halkın Turizme Bakış Açısı |
| 2016 | Sandal E. K.ve Karademir N. | Kahramanmaraş'ta Halkın Turizme Bakışı |

Tayfun ve Kılıçlar (2004) yaptıkları çalışmada, turizmin ve turistlerin yerel halk tarafından nasıl algılandığını araştırmışlardır. Araştırmanın gerçekleştirildiği alan Alanya ve Gazipaşa ilçeleridir. Araştırma; Alanya ilçesinde 383 kişiye, Gazipaşa ilçesinde 371 kişiye anket yapılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre; yerel halk, bölgede daha fazla yatırımın yapılmasını ve sosyal faaliyet imkânlarının artırılmasını istemektedir. Yerel halk, turizmin halkın görgüsünün gelişmesinde, iş olanaklarının artmasında olumlu etkilerinin olduğunu belirtmiştir. Bununla birlikte turizmin gürültü ve çevre kirliliklerine, park ve sahil gibi yerlerin kalabalıklaşmasına, gelenek ve göreneklerin bozulmasına sebep olması gibi olumsuz etkilerinin olduğuna dair görüşleride tespit edilmiştir.

Uslu ve Kiper (2006) çalışmalarında, Beypazarı'nda yaşayan yerel halk içerisinde seçilen 130 kişiye uygulanan anket ile turizmin etkileri hakkındaki düşünceleri araştırılmıştır. Anket çalışması 2005 yılının Mayıs-Haziran ayları arasında yapılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; ankete katılan yerel halkın %97'si turizmin olumlu etkilerini hissettiklerini belirtmişlerdir. Turizmin olumsuz durumlara sebep olduğunu düşünenler ise özellikle gelenek ve göreneklerin yozlaştığı görüşünü savunmuşlardır. Yerel halktan 94 kişi turizmin bölgede geliştirilmesi için öncelikle turizm türleri konusunda çok iyi bir tanıtımın olması gerektiğini savunurken; 58 kişi ise yerel halkın turizm hizmetleri içerisinde aktif bir şekilde bulunması gerektiğini düşünmektedir.

Mansuroğlu (2006) yaptığı çalışmada, Antalya'nın Akseki ilçesinde yaşayan yerel halkın turizm gelişmelerine yönelik tutumlarını araştırmıştır. Araştırma, 2004 yılının Ağustos, Eylül ve Ekim aylarında anket yoluyla yapılmış olup, ankete katılan 100 kişiden değerlendirmeye alınan 90 kişinin anketi analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda; Akseki ilçesinin doğal güzellikleri, tarihi ve kültürel özelliklerinin alternatif turizm için uygun olanaklara sahip olduğu, bu potansiyelin Antalya bölgesinde turizmin çeşitlenmesine ve turizmin farklı mevsimlerde de yaşamasına ve yayılmasına katkıda bulunacağı yönünde yerel halkın görüşleri saptanmıştır.

Akova (2006) çalışmasında, Cumalıkızık Köyü'nde yaşayan yaş 18 yaşından büyük kişilerin (2001-2003) iki farklı yılda yerel halkın turizmin etkilerine ilişkin algı ve tutumlarının belirlenmesi ve yerel halkın özellikleri ile turizmin etkisini algılamaları arasında anlamlı farklılıklar olup olmadığını araştırmıştır. Araştırma, Cumalıkızık Köyü'nde, 2001 yılında tesadüf olarak seçilen 80 kişiye, 2003 yılında da yine tesadüf olarak seçilen 80 kişiye anket ve mülakat teknikleri kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre; yerel halkın turizme yönelik tutumlarının her iki yılda da çoğunlukla olumlu yönde olduğu görülmüştür. 2003 yılında 2001 yılına göre halkın turizme karşı tutum seviyesi olumlu yönde yükselmiştir. 2003 yılında 2001 yılına göre olumsuz algılamalarının azaldığı görülmüştür.

Dal ve Baysan (2007) yaptıkları çalışmada, Kuşadası'nda gerçekleştirilen turizm faaliyetlerinin çevre ve kıyıları üzerindeki etkileri incelenmiş ve Kuşadası'nda yaşayan yerel halkın da konuyla ilgili görüşleri araştırılmıştır. Araştırma için, Kuşadası'nda yer alan dört mahalleye (Türkmen, Camiatik, Alacamescit, Camikebir) 150 anket dağıtılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; yerel halkın özellikle rahatsız oldukları konular: yaz dönemlerinde nüfusun artması, plajlarda ve denizde meydana gelen kirlilikler, hizmetteki kalitenin düşmesi, kanalizasyondan gelen pis kokular ve bütün bunların sonucunda yaşayan görüntü kirlilikleridir. Ayrıca bu çalışmada Kuşadası'nda arazi kullanımının doğru yapılmadığına dair yerel halkın % 90'ını olumsuz görüş beyan etmiştir.

Alaeddinoğlu (2007) çalışmasında, Van'da yaşayan yerel halkın turizmin etkilerine karşı nasıl bir bakış açısına sahip olduklarını araştırmıştır. Araştırma, 2004 yılı yaz döneminde 300 kişiye anket tekniği



kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre; yöre halkının turizme ve gelen turiste birçok yönden olumlu yönde baktığı ayrıca turizmin yeni iş ve kazanç kaynaklarını ortaya çıkaracağı ve böylelikle halkın sosyo-ekonomik gelişmesini arttıracacağı ile ilgili olumlu yönde görüşlerinin olduğu belirlenmiştir.

Baykan (2007) araştırmasında, Ürgüp ve yöresinde yaşayan yerel halkın turizmin yerel kültür üzerindeki etkilerine yönelik algılarını araştırmıştır. Hazırlanan anket formu 697 kişiye uygulandıktan sonra analiz edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre; yöredeki turizm hareketlerine ilişkin, yerel halkın % 58'i ahlâki değerleri azalttığını, %50,9'u Ürgüp'ü ziyaret eden turistlerin gelir getirdikleri sürece her davranışlarına göz yumulduğunu %65,3'ü yöredeki ticari ahlâkın bozulmasında turizmin etkisi olduğunu düşünmektedir. Bunun yanında yerel halkın %63,7'inin yabancıların yaşam biçimlerini benimsemediği ve %70'nin ise turizmin yerel dil üzerinde herhangi bir olumsuz etkiye neden olmadığı kanaatindedir.

Çalışkan ve Tütüncü (2008) yaptıkları çalışmada, Kuşadası halkının turizmin sosyal, ekonomik ve çevresel etkilerini nasıl algıladıklarını araştırmışlardır. Kuşadası'nda yaşayan yerel halk arasından seçilen 340 kişiye anket uygulanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; turizmin Kuşadası'na kentsel bir yerleşim özelliği kazandırmasıyla, kırsal özelliklerini yitirip doğasının tahrip olmasına neden olurken, ekonomik açıdan bakıldığında da halkın turizm sektörüne olan bağımlılığının arttığı tespit edilmiştir. Ayrıca yerel halk turizmin; fuhuşu, suçu, şiddeti, trafiği arttırmadığını ve Kuşadası'nda yaşamı kötü yönde etkilemediğini düşünmektedir.

Alaeddinoğlu (2008) yaptığı çalışmada, Sivas'ta yaşayan yerel halkın turizme ve turiste karşı tutumunu araştırmıştır. Araştırma, 2006 yılı yaz döneminde 300 haneye anket uygulanarak gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmanın ortaya koyduğu en önemli bulgu, halkın turiste ve turizme olumlu yönde bakarak ve turizmin geliştirilmesine destek verecek olmasıdır. Bunun yanında turizmin daha fazla iş olanakları ile daha hızlı bir ekonomik büyümeyi sağlayabilecek bir sektör olarak algılandığı görülmüştür. Halkın turizme karşı olumsuz bakış açısında ise; turizmin insanların ahlakını bozabileceği, halkın tüketim ve giyim alışkanlıklarını değiştirebileceğine ilişkin inançları öne çıkmaktadır.

Gümüş ve Özüpekçe (2009) yaptıkları çalışmada, Foça'da yaşayan yerel halkın turizmin ekonomik, sosyo- kültürel ve çevresel etkilerine yönelik görüşlerini araştırmışlardır. Araştırma, Foça ilçe merkezi, Yeni Foçabeldesi, Gerenköy ve Yeni Bağarası'nda ikamet eden 76 kişiye anket yapılarak uygulanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; turizmin ekonomiye en büyük katkısı sağlayan sektör olduğu görüşü ortaya çıkmıştır. Turizm Foça için lider sektör konumunda olmasına rağmen yerel halka göre turizm sektörü tek başına istihdam sorununu çözmekte yeterli değildir. Ayrıca dikkat çeken en önemli tespitlerden biri de turizmin, kadının çalışma hayatındaki varlığının artışında teşvik edici bir etkisinin olduğu yerel halk tarafından yüksek oranda kabul görmüştür.

Bertan (2009) yaptığı çalışmada, Pamukkale'de yaşayan yerel halk tarafından turizmin çevre üzerindeki etkilerinin incelenmesi ile turizmin desteklenmesi arasındaki ilişkinin ortaya konulması amaçlanmıştır. Anket, yerel halktan 244 kişiye yapılmıştır. Ankette, turizmin çevre üzerindeki etkileri 18 ifade ile ölçülürken, turizmdeki gelişmelerin desteklenip desteklenmediği ise 6 ifade ile ele alınmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; yerel halk, Pamukkale'nin turizm açısından önemli bir yere sahip olduğunu ve Pamukkale'nin turizm sektörü ile daha da gelişebileceğini ve zamanla çevre üzerindeki negatif etkilerinin azalabileceğini düşünmektedir.

Ayaz ve vd.'nin (2009) yaptıkları çalışmada, henüz turizm deneyimi yaşamamış bir destinasyon olan Zela (Zile) ilçesinde yaşayan yerel halkın turizme bakış açıları ve turizmin yörede geliştirilebilmesi için yerel halkın öncelikleri belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma için, 2007 yılının Haziran ve Ağustos ayları içerisinde 550 kişiye anket uygulanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; yerel halkın olumlu görüşleri arasında özellikle gelirlerinin artması yer alırken, olumsuz görüşlerinde ise turizmin yöredeki birçok mal ve hizmetin fiyatının artacağı yönündeki düşünceleridir. Bununla birlikte, yöre halkı turizmin bu yörede geliştirilebilmesi için Zile kalesine ve tarihi Zile evlerine öncelik verilmesi gerektiği görüşünü savunmuştur.

Doğan ve Üngüren (2010) çalışmalarında, Alanya halkının turizmin sosyo-kültürel etkilerine yönelik bakış açılarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma anketinde Alanya halkının turizmin sosyo-kültürel etkilerine yönelik bakış açılarını ölçmeye ilişkin 26 adet soru hazırlanmıştır. Araştırmada 920 adet anket dağıtılmış ve anketlerin %92'si geri dönmüştür. Araştırma sonuçlarına göre; Alanya halkının bir kısmı turizmle ilgili olarak; yabancı toplum ve kültürlere saygı duymada ve yabancı dil öğreniminde katkı sağladığını düşünürken, bir kısım yerel halk ise alkol tüketimini arttırdığını düşünmektedir. Kararsızlık yaşadıkları konular ise; turizmin yöreye sosyo-kültürel katkısı, turizmin Türkçe'ye ve yöredeki kültüre bir tehdit oluşturmasıdır. Alanya halkının turizmin sosyo-kültürel etkilerine ilişkin algılamalarının demografik değişkenlere bağlı olarak değişiklik gösterdiği de tespit edilmiştir.



Bertan (2010) çalışmasında, Pamukkale’de ikamet eden yöre halkının Pamukkale’de turizmin sosyo-kültürel etkilerini ne şekilde algıladıklarını ortaya koymuştur. 390 anket üzerinden analiz yapılmıştır. Araştırmanın sonucuna göre; turizmin yöre halkı üzerinde sosyo-kültürel etkileri bakımında hem olumlu hem de olumsuz etkilerinin olduğu belirlenmiştir. Turizmin olumlu sosyo-kültürel etkilerinin yerel halkın turizmi desteklemesinde önemli bir rol oynadığı belirlenirken, turizmin olumsuz etkilerinin ise yöre halkı tarafından turizmi destekleme durumlarında ciddi derecede bir etkisinin olmadığı tespit edilmiştir.

Bayat (2010) çalışmasında, Iğdır halkının turizm konusundaki düşünceleri ve turizmin etkilerine yönelik algılarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Hazırlanan anket, 2009 yılı ekim ayı içerisinde Iğdır şehir merkezinde yaşayan 500 kişiye uygulanmıştır. Araştırma sonucunda; ankete katılanların % 92,1’inin Iğdır’ın turizm açısından yetersiz olduğunu düşünürken, yerel halk turizmle ilgili olumlu görüşlere de sahiptir. Bu görüşler; turizmin kadın hakları konusunda bazı yenilikleri beraberinde getirmesi, halkın sahip olduğu kültürel ve ulusal değerlerle övünç duyması, dünya barışına katkı sağlaması, bölge halkının kültürünün gelişmesine yardımcı olması, ülkenin genel olarak gelişmesine katkıda bulunması, Iğdır’ın ekonomisinin gelişmesine neden olması, yeni turistik tesislerin yapılmasını sağlamasıdır. Bunun yanında yine turizmin yerel halkın çevreyi daha temiz tutarak, doğanın korunmasına ve çevrenin daha da güzelleşmesine katkı sağlayabileceği görüşünde de oldukları belirlenmiştir.

Özdemir ve Kervankıran (2011) çalışmalarında, Afyonkarahisar’da yaşayan yerel halkın turizmi nasıl algıladıklarını ortaya koymaya çalışmışlardır. Anket çalışması 2009 yılında Mart ve Ekim aylarında rastlantısal olarak seçilen 1.025 kişiye anket yapılmıştır. Yapılan araştırma sonucunda, yerel halkın genelinenin turizmin Afyonkarahisar’ daki gelişim süreçlerine olumlu yaklaştıkları görülmüştür. Ankete katılanların çoğunluğu turizmin ilin ekonomik ve sosyo-kültürel gelişiminde önemli etkiye sahip olduğunu düşünürken; diğer taraftan şehirde bazı olumsuz çevresel etkileri de meydana getirdiğine dair negatif görüşleri de tespit edilmiştir.

Varnacı Uzun ve Somuncu (2011) çalışmalarında, Ihlara Vadisi’nde yaşayan yerel halkın bölgedeki turizm faaliyetleri konusundaki görüşlerinin belirlemesi amaçlanmıştır. Araştırma için Ihlara Kasabası, Selime Beldesi, Belisırma ve Yaprakhisar köylerinde yaşayan 44 kişiyle görüşülmüş olup nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; yerel halk turizmin gelişimi ve bölgedeki kültürel peyzaj değerlerinin korunması ile ilgili olumlu görüşe sahiptir. Yerel halk bölgedeki turizm faaliyetlerinden pay alamasa da turizme katılım konusunda isteklidir.

Keskin ve Çontu (2011) çalışmalarında, Mustafapaşa Kasabasında yaşayan yerel halkın turizme yönelik bakış açılarını belirlemeye çalışmışlardır. Araştırma için, Mustafapaşa’da yaşayan 500 kişiden oluşan yerel halka 2011 yılında Ocak ve Şubat ayları içerisinde anket çalışması yapılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; yerel halk turizmle ilgili genelde olumlu düşüncelere sahipken, alkol ve uyuşturucu kullanımını arttırması, kasabadaki fiyatları yükseltmesi, disko/bar gibi eğlence mekanlarının açılması kasabadaki yerel halkın ahlaki değerlerini bozması gibi konularda ise negatif görüşlere sahip oldukları belirlenmiştir.

Duran ve Özkul (2012) çalışmalarında Akçakoca’da yaşayan yerel halkın turizme yönelik tutumlarını araştırmayı amaçlamışlardır. Yapılan anket araştırması sonrasında 300 anket elde edilerek analiz edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre; yerel halkın, turizmden doğrudan ya da dolaylı olarak fayda sağlamaları ve turizmin çevresel, sosyo-kültürel ve ekonomik etkilerini, maliyetlerinden daha ön planda görmeleri nedeniyle geleceğe yönelik planlaması yapılacak turizmin gelişimine aktif olarak destek olmaya daha yatkın oldukları belirlenmiştir.

Eren ve Nevzat (2012) araştırmalarını Cumalıkızık’da yaşayan yerel halkın turizme yönelik tutumlarını araştırmak amacıyla yapmışlardır. Anketler 2012 yılında temmuz -ağustos aylarında yapılmış olup, elde edilen 69 anket analiz edilmiştir. Araştırma sonuçları göre; yerel halkın turizme yönelik tutumlarının olumlu yönde olduğu belirlenmiştir. Yerel halk özellikle turizmin, köye yeni iş fırsatları yarattığını, hazır müşteri sağladığını bununla birlikte turistlerin ve turistik işletmelerin çevreye zarar vermediğini düşünmektedir. Ancak köyde kamu hizmetlerinde iyileşmenin gerçekleşmediğini olumsuz görüş olarak da belirtmişlerdir.

Doğan ve Üngüren (2012) çalışmalarında, Isparta da yaşayan yerel halkın turizme yönelik bakış açılarını belirlemeyi amaçlamışlardır. Araştırmada 785 anket toplanarak, istatistiksel analizler gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre; Isparta’nın yerel halkı, turizm konusunda şehrin önemli bir potansiyele sahip olduğunu özellikle Eğirdir gölünü, Davraz dağı gülnü, kanyonunu şehrin en güzel sembolleri olarak düşünmektedirler. Ancak yerel halk, turizm ile ilgili alt yapı ve tanıtım sorunlarının olduğunu başarılı bir turizm için de tüm taraflar arasında etkin dayanışmaya ihtiyaç olduğunu belirtmişlerdir.



Duran (2013) çalışmasını, Bozcaada da yaşayan yerel halkın sürdürülebilir turizm gelişimine yönelik tutumlarını araştırmayı ve buna yönelik yapısal model sunmayı amaçlamıştır. Araştırma 2012 yılında Mart – Mayıs ayları arasında yapılmış ve 139 kişiden anket dönüşü gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre; yerel halkın turizme destek olmaya yatkın olmakla birlikte turizmin faydalarını maliyetlerden daha ön planda tuttukları tespit edilmiştir.

Bilim ve Özer (2013) araştırmalarında, Konya’da yaşayan yerel halkın turizme bakış açıları değerlendirilmiştir. Araştırmada 269 anket elde edilerek veriler analiz edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre; yerel halk özellikle turizmin ekonomik etkilerini diğer etkilerinden daha olumlu yönde algıladıklarını ifade etmişlerdir. Özellikle yerel halk, turizmin Konya’ya iş ve yatırım anlamında katkısının olduğunu, kültürel faaliyetleri çeşitlendirdiğini, park ve yeşil alanlarını arttırdığını belirtmiştir.

Sezer ve vd.’nin (2013) araştırmalarını Edirne İli, Keşan İlçesi’ne bağlı Çamlıca Beldesinde yaşayan yerel halk oluşturmaktadır. Çamlıca’da yaşayan yöre halkından 219 kişi soru formlarını yanıtlamıştır. Araştırma sonuçlarına göre; Çamlıca halkının kırsal turizme bakış açıları ile ilgili olarak farklı bakış açılarının olduğu belirlenmiştir. Bu algılar analiz edildiğinde dört farklı algı grubunun oluşmuş olduğu görülmüştür. Bu algılar; kırsal turizmin Çamlıca’ya olumlu etkilerinin olacağı algısı, turizmin yörede yaşayanların sosyal yaşantısına olumsuz etki edeceği algısı, kırsal turizmin doğal çevreye zarar verebileceği algısı ve turizmin genç nüfusu yörede kalmaya teşvik edeceği ile ilgili algıdır.

Kervankıran (2014) çalışmasının amacı; Beypazarı ilçesinde yaşayan yerel halkın turizmin ekonomik, sosyo- kültürel ve çevresel etkilerine yönelik bakış açılarını ortaya çıkarmaktır. Dağıtılan anketlerden 250’si analiz için değerlendirilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre; araştırmaya katılanlar turizmin ekonomik, sosyo- kültürel ve çevresel olarak olumlu etkileri olduğu yönünde görüşleri belirtmiştir. Bu olumlu etkiler özellikle şunlardır; kültürel etkinliklerin artması, doğal ve kültürel değerlerinin tanınarak koruma bilincinin gelişmesi, yerel ürünlerin değer kazanması, eski mesleklerin canlanması, yeni iş imkânlarının doğması, doğal çekiciliklerin koruma altına alınması, kentsel hizmetlerin iyileşmesi şeklindedir. Ayrıca yerel halkın turizmin etkilerine bakışı, cinsiyet açısından değerlendirildiğinde benzer oranlar gözlenmişken, meslek gruplarına göre değerlendirildiğinde etkilerin farklı yönde algılandığı görülmüştür.

Solmaz (2014) çalışmasının temel amacı; Burdur halkının turizme yönelik bakış açılarını ve turizm potansiyeli hakkında ne kadar bilgiye sahip olduğunu ortaya çıkarmaktır. Araştırmada, Burdur ilinde yaşayan 266 kişiye anket çalışması uygulanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; Burdur halkı Burdur’un zengin bir turizm potansiyeline sahip olduğunun farkında olmasına rağmen bölgede bu potansiyelin yeterince değerlendirilmediğini düşünmektedir. Yerel halk, İnsuyu Mağarası, Burdur Gölü ve Sagalassos antik kentini Burdur için önemli değerler olarak görmektedir. Burdur’un yerel halkı, şehrin çeşitli altyapı problemlerinin olduğunu, yatırımlarının artması gerektiğini ve konuyla ilgili yerel paydaşlar arasında etkin bir koordinasyonun bulunması gerektiğini böylelikle turizmin şehirde istihdam olanaklarını artıracığını düşünmektedir.

Gülüm ve Boz (2014) araştırmalarının amacı; Çanakkale İlinde yapılan turizm faaliyetlerinin ekonomik, eğitimsel ve sosyal-kültürel etkilerinin yerel halk üzerindeki etkilerini tespit etmektir. Araştırma için Çanakkale merkezinde yaşayan 580 kişiye anket çalışması uygulanmıştır. Araştırmanın deseni tarama modelindedir. Araştırma, turizm faaliyetlerinin ekonomik, eğitim ve sosyo-kültürel etkilerinin yerel halk üzerinde olumlu yönde katkılar sağladığını göstermiştir. Bu olumlu görüşler arasında; ekonomik geliri artırması, işsizliği önlemesi, kadınlara iş istihdamı, tarihi değerlerin korunmasına yardımcı olması, farklı kültürlerden insanlarla kaynaşmanın sağlanması, gençlerin eğitimini olumlu yönde etkilemesi gibi görüşler ifade edilmiştir.

Türker ve Türker (2014) çalışmalarının temel amacı; Muğla ili dalyan ilçesinde yaşayan yerel halkın turizmin hangi etkilerini ne düzeyde algıladıklarını, turizm etkisini oluşturan faktörlerden hangilerinin daha ön plana çıktığını ve turizm desteği üzerinde hangi faktörlerin ne derecede etkisinin bulunduğunu tespit etmek, çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Araştırma, 1-31 Mayıs 2013 tarihleri arasında 1.000 adet anket dağıtılarak gerçekleştirilmiş olup, geri dönen anketlerden analiz edilebilir 594 anketin olduğu belirlenmiştir. Araştırma sonucuna göre; turizmin sosyal ve kültürel etkilerinin diğer etkilerden daha ön plana çıktığı bulunmuştur. Bununla birlikte turizmde esnafılık yapan ve turizm sektöründe çalışanlarının bölgede yaşayan diğer meslek gruplarına göre, turizmin etkilerini daha olumlu yönde algıladıkları ve turizmi destekleme konusunda da daha çok eğilimli oldukları tespit edilmiştir.

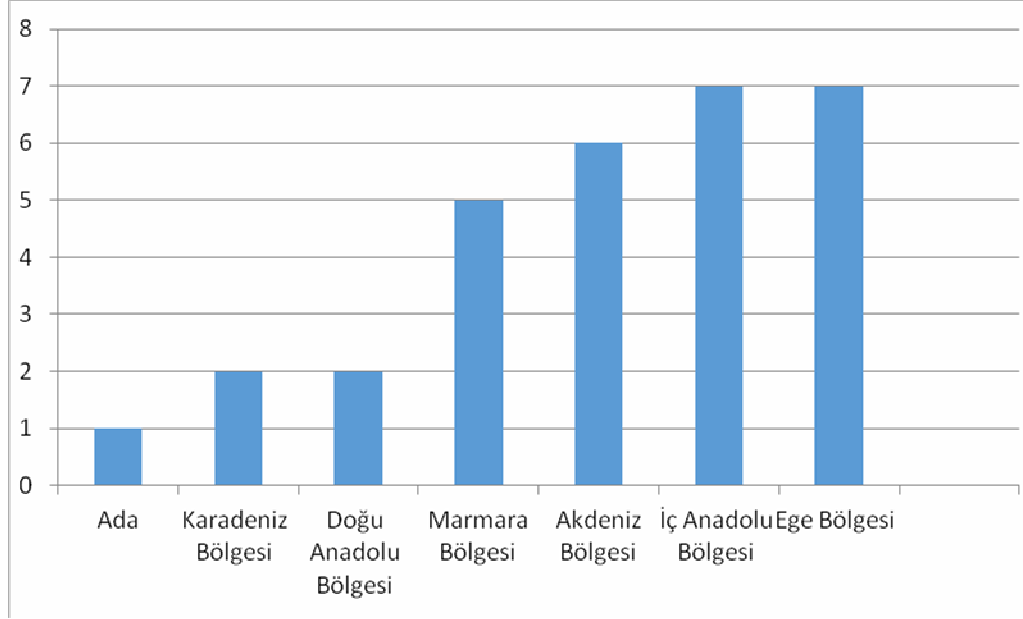
Vatan ve Zengin (2015) çalışmalarında, Bilecik ilinin Söğüt ilçesinde yaşayan yerel halkın turizmin, çevresel, ekonomik ve sosyo-kültürel etkileri hakkında algıları tespit edilmeye çalışılmıştır. Çalışmada Söğüt ilçesinde yerel halktan 400 kişiye anket uygulanmıştır. Yerel halkın turizm ile ilgili sahip olduğu en önemli algıları şu şekildedir: gelir getirici ve istihdam yaratıcı etkisi, bölgenin kalkınmasına ve kentleşmeyi



hızlandırmasına yardımcı olması, bu yöndeki olumlu görüşlerin yanısıra çevre tahribatına neden olması ve betonlaşmayı arttırması gibi olumsuz düşüncelerde ifade edilmiştir.

Sandal ve Karademir (2016) çalışmalarında, Kahramanmaraş'ta yaşayan yerel halkın turizme ve turiste bakış açısını değerlendirmek ve turizmin gelişiminin halk için ne ifade ettiğini ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Bunun için toplam 643 kişiye anket uygulanmıştır. Anket sonuçlarına göre; araştırmaya katılanların yarıya yakını turisti Kahramanmaraş'ın gelişmesine katkı sağlayan, döviz bırakan ve yardım edilmesi gereken kimse olarak görürken diğer yandan da katılımcıların bir kısmı turisti Türk toplumuna kötü örnek olan, yabancı ajan ve hastalık yayan kimse olarak değerlendirmiştir. Katılımcıların %90'a yakını Kahramanmaraş'ta turizmin toplumun ekonomik ve sosyal gelişimine katkı sağlayacağı ve yeni iş olanakları doğuracağı düşüncesindedir. Buna karşın katılımcıların % 9'luk bir kısmı ise turizmin toplumsal moral değerlerinin çöküşüne ve yerel enflasyonun artmasına neden olacağını ifade etmektedir. Kahramanmaraş'ta kadınların erkeklere oranla turizmi daha olumlu algıladıkları ve turizmin Kahramanmaraş'a olumlu etkilerinin bulunduğu yönündeki düşüncesi katılımcıların eğitim düzeylerine göre farklılıklar göstermemektedir.

Grafik 1.Çalışmaların Bölgelere Göre Dağılımı



Grafik 1 'de yapılan çalışmalar bölgeler bazında ve sayısal olarak değerlendirildiğinde, Güneydoğu Anadolu bölgesi hariç tüm bölgelerde çalışmaların yapılmış olduğu görülmektedir. Çalışma sayıları bölgelere göre şu şekildedir; İç Anadolu Bölgesi (7), Ege Bölgesi (7) ve Akdeniz Bölgesi (6), Marmara Bölgesi (5), Karadeniz Bölgesi (2), Doğu Anadolu bölgesi (2), Ada (1).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Turizmin gelişmesi ve dengeli bir şekilde yürütülmesi için turizmi ilgilendiren tüm paydaşların turizm planlamasına katılımının sağlanması gerekmektedir. Bu paydaşların başında da bölgenin yerel halkı gelmektedir. Bölge halkının turizme yönelik algı ve tutumlarının olumlu yönde olması ve katılım göstermesi bölgedeki turizmin başarılı olmasında önemli bir etkidir. Ülkemizde bu konunun araştırılmasıyla ilgili farklı turistik bölgelerde ve sayılarda kişilere çeşitli anket çalışmaları yürütülmüştür. Bu çalışma Türkiye'deki yerel halkın turizme yönelik tutum ve algılarını görmek ve değerlendirmek amacıyla yapılmıştır. Bu amaçla konuyla ilgili ulaşılan 30 çalışma incelemeye alınmış ve özetleri sunulmuştur. Yapılan derleme çalışması sonucunda genel olarak ifade edilmelidir ki, çalışma kapsamında yer alan bölgeler de yaşayan yerel halkın turizmin etkileri konusunda algıları ve turizme bakış açıları çoğunlukla olumlu yöndedir. Yerel halkın turizm ile ilgili genel olarak olumlu yöndeki düşünceleri; turizmin, ekonomik büyümeye katkı sağlamasıyla beraber yatırımların, sosyal faaliyet imkânlarının, iş olanaklarının ve yerel halkın gelirlerinin artmasına olanak sağlaması ve ayrıca tarihi değerlerin ve doğal çekiciliklerin korunması hususunda etkili olması, kadının çalışma hayatındaki varlığının artışında teşvik ediciliği, yabancı toplum ve kültürlerle saygı duyulması, yabancı dil öğrenimine katkı sağlaması ve yeni turistik tesislerin yapılmasına imkan sağlamasıdır. Yerel halkın turizm ile ilgili olumsuz yöndeki düşünceleri ise; nüfusun artması, plajlarda ve denizlerde meydana gelen kirlilikler, ticari ahlakın bozulması, doğanın tahrip olması, birçok mal ve hizmet fiyatlarının artması, alkol tüketimindeki artış, geleneklerin -göreneklerin ve ahlaki değerlerin bozulmasıdır. Bununla birlikte, Türkiye'de yerel halkın turizme ve turizmin etkilerine yönelik algı ve



tutumları konusunda yapılan çalışmaların en çok İç Anadolu Bölgesi ve Ege bölgesinde yaşayan yerel halka yönelik yapıldığı, özellikle Güneydoğu Anadolu Bölgesinde yaşayan yerel halka yönelik bu konuda çalışmaların yapılmadığı görülmüştür.

Bu çalışma derleme niteliğinde olup yerel halkın turizme ve turizmin etkilerine yönelik algı ve tutumlarıyla ilgili alın yazında yapılan araştırmaların bir sentezi olarak hazırlanmıştır. Bu çalışmanın bundan sonra yapılacak araştırmalarda araştırmacılara ve turizmde rol alan paydaşlara yol göstereceğine ve pazarlama stratejilerinde önemli katkılar sağlayabileceğine inanılmaktadır. Bu alana ilgi duyacak araştırmacılara yönelik tavsiyeler ise;

- Konuyla ilgili olarak yurt dışında yerel halkın turizme tutum ve algısına yönelik yapılan çalışmalarla Türkiye'deki çalışmaların karşılaştırılması,
- Yerel halkın turizme ve turizmin etkilerine yönelik algı ve tutumlarının Türkiye'nin başka turistik merkezlerinde de araştırılması,
- Türkiye'deki turizm işletmelerinin ve turizm yörelerinde yaşayan yerel halkın turizm ve turistler üzerine ilgisinin artması, Türkiye ekonomisine katkılar sağlayacaktır. Bu durum göz önünde bulundurularak değerlendirildiğinde;
- Yerel halka turizmin sosyal, ekonomik, eğitimsel ve kültürel anlamda bir ihtiyaç olduğu yerel yönetimler tarafından etkili bir şekilde anlatılması için projeler üretilmelidir.
- Yerel halkın turistlerin kültürleri ve yaşam tarzlarıyla ilgili olarak eğitilmesi, gelen turistlere yönelik yaklaşımların daha olumlu olması ve ekonomik kayıpların azaltılması açısından önemli bir unsurdur.
- Yöresel ürünleri üretecek kişilerin teşvik edilmesi ve turizmin ekonomik faydalarından özellikle yerel halkın faydalanmasının sağlanması amaçlanmalıdır.
- Yörede yatırım yapmak isteyen yerel halka bilinçlendirme çalışması yapılmalı ve uygun krediler sağlanmalıdır.
- Turizm işletmeleri, bölgelerde turizm bölümünde okuyan öğrencilerden faydalanmalı, ortak projeler yürütmelidir.
- Turizm konaklama tesislerinin sayısının ve kapasitesinin artırılması ve yerel halkın turizm sektöründe daha fazla istihdam edilmesi sağlanmalıdır.
- Seyahat acentalarının turistik bölgelerde yapılabilecek aktiviteleri ve turları araştırarak bu turların düzenlenmesine yönelik çalışmalar yapılmalıdır.
- Yerel halkın yaşadığı bölgeyi tanıtmada konusunda bilinçlendirilmesi gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- AKIŞ, Sevgi (1996). "Turizmin Sosyo-Ekonomik ve Fiziksel Etkileri: Turizmin Ekonomik, Sosyal ve Çevresel Etkileri" , *Anatolia; Turizm Araştırmaları Dergisi*, Yıl: 7, Sayı: 3-4 s. 10 – 15.
- ANDRIOTIS, Konstantinos ve Vaughan, Roger D. (2003). "Urban Residents' Attitudes Towards Tourism Development: The Case Of Crete", *Journal of Travel Research*, S. 42 (2), s. 172-85.
- ANDERHECK, Kathleen ve Vogt, Christine A. (2000). " The Relationship Between Residents' Attitudes Toward Tourism And Tourism Development Options", *Journal of Travel Research*, S. 39, s.27-36.
- AKOVA, Orhan (2006). "Yerel Halkın Turizmin Etkilerini Algılamalarına Ve Tutumlarına Yönelik Bir Araştırma", *Akademik İncelemeler Dergisi*, Sayı:2 Cilt:1.
- ALAEDDİNOĞLU, Faruk (2007). "Van Halkının Turisti ve Turizmi Algılama Şekli", *Coğrafi Bilimler Dergisi*, S. 5 (1), s. 1-16.
- ALAEDDİNOĞLU, Faruk (2008). "Sivas Kentinde Halkın Turiste ve Turizme Bakışı" *Uluslararası İnsan Bilimler Dergisi*, Cilt:5 Sayı:2, s.1-23.
- AYAZ, Nurettin, Artuğer, Savaş ve Türkmen, Fatih (2009) . "Tarihi Zela (Zile) İlçesindeki Yerel Halkın Turizme Bakış Açılarını Belirlemeye Yönelik Bir Alan Araştırması", *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı:2, s. 103-124.
- BAYAT, Gülşen (2010). "Turizmin Yerel Halk Tarafından Algılanması: Iğdır Halkı Üzerine Bir Araştırma", Yüksek Lisans Tezi. Kafkas Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Kars.
- BAYKAN, Eda (2007). *Turizmin Yerel Kültür Üzerindeki Etkilerinin Yöre Halkı Tarafından Algılanması: Ürgüp Yöresine Yönelik Bir Uygulama*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- BERTAN, Serkan (2009). "Turizmin Çevre Üzerinde Yaratdığı Etkiler: Pamukkale Örneği", *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, Cilt 20, S.2, s. 204-214.
- BERTAN, Serkan (2010). "Pamukkale'deki Yöre Halkının Turizmi Desteklemesi İle Turizmin Sosyo-Kültürel Etkileri Arasındaki İlişki" *International Journal Of Economic And Administrative Studies*, S.2 -4.
- BİLİM, Yasin ve Özer, Özgür (2013). "Yerel Halk Gözüyle Konya'da Turizmin Önemi ve Ekonomik, Sosyal, Çevresel Etkileri" *Ulusal KOP Bölgesel Kalkınma Sempozyumu*.
- ÇALIŞKAN, Uğur ve Tütüncü, Özkan (2008). " Turizmin Yerel Halk Üzerindeki Etkileri ve Kuşadası İlçesi Uygulaması", *IV. Lisansüstü Turizm Öğrencileri Araştırma Kongresi*, 23-27 Nisan.
- DAL, Neslihan ve Baysan, Sultan (2007). "Kuşadası'nda Kıyı Kullanımı ve Turizmin Mekânsal Etkileri Konusunda Yerel Halkın Tutumları", *Ege Coğrafya Dergisi*, S. 16, s.69-85.
- STYLIDIS Dimitrios , Biran Avital , Sit Jason ve M. Szivas Edith.(2014). "Residents' Support For Tourism Development: The Role Of Residents'place Image And Perceived Tourism Impacts", *Tourism Management*, S.45 , s. 260-274.
- DOĞAN, Hulusi ve Üngüren, Engin (2010). "Alanya Halkının Turizme Sosyo-Kültürel Açısından Bakışı" *E -Journal of New World Sciences Academy*, S.5-4 .
- DOĞAN, Hulusi ve Üngüren, Engin (2012). "Yerel Halkın Isparta Turizmine Yönelik Görüşleri Üzerine Bir Araştırma", *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, S.1, s.103-122.



- DURAN, Erol ve Özkul, Emrah (2012). "Yerel Halkın Turizm Gelişimine Yönelik Tutumları: Akçakoca Örneği Üzerinden Bir Yapısal Model", *International Journal of Human Sciences* S. (9)2, s.500-520.
- DURAN, Erol (2013). "Yerel Halkın Sürdürülebilir Turizm Gelişimine Yönelik Tutumları: Bozcaada Örneği" *Uluslararası Hakemli Beşeri ve Akademik Bilimler Dergisi*, C.2 S. 3.
- EREN, Ramazan ve Aypek, Nevzat (2012). "Kırsal Turizm Bölgesinde Yerel Halkın Turizmin Gelişimine Karşı Tutumları: Cumalıkızık Köyü Örneği", *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, S. 2 (2), s.43-47.
- GARCÍA Fernando Almeida, Vázquez Antonia Balbuena ve Macías Rafael Cortes (2015). "Resident's attitudes towards the impacts of tourism. *Tourism Management Perspectives*", S. 13, s.33-40.
- GÜLÜM Kamile ve Boz Mustafa (2014). "Çanakkale'de Turizmin Ekonomik, Sosyo-Kültürel ve Eğitimsel Etkileri Üzerine Yerel Halkın Görüşleri", *Route Educational and Social Science Journal*, S.1(2), s.1-10.
- GÜMÜŞ, Nevzat ve Özüpekçe, Salman (2009). "Foça'da Turizmin Ekonomik, Sosyal, Kültürel ve Çevresel Etkilerine Yönelik Yerel Halkın Görüşleri", *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, C. 6, S.2, s. 398-417.
- HANAFIAH Mohd Hafiz, Jamaluddin Modh Raziff ve Zulkifly Muhammad Izzat (2013). "Local Community Attitude and Support Towards Tourism development In Tioman Island, Malaysia", *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, S. 105, s. 792 - 800.
- KERVANKIRAN, İsmail (2014). "Beypazarı/Ankara örneğinde turizmin ekonomik, toplumsal ve çevresel etkilerine yerel halkın yaklaşımı", *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 31, s.133-153.
- KESKİN, Emrah ve Çontu, Mehmet (2011). "Mustafapaşa(Sinasos) Kasabasında Yaşayan Halkın Turizme Bakış Açısını Belirlemeye Yönelik Bir Alan Araştırması", *Aksaray Üniversitesi İİBF Dergisi*, C. 3, S. 2, s.37-55.
- LÁTKOVÁ, Pavlina ve Vogt, Christine A. (2012). "Residents' Attitudes Toward Existing and Future Tourism Development In Rural Communities", *Journal of Travel Research*, S. 51(1), s.50-67.
- LIU, Abby (2006). "Tourism In Rural Areas: Kedah, Malaysia", *Tourism Management*, S. 27 (5), s. 878-889.
- MANSUROĞLU, Sibel (2006). "Turizm Gelişmelerine Yerel Halkın Yaklaşımlarının Belirlenmesi: Akseki/Antalya Örneği", *Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, S.19(1), s.35-46.
- NUNKOO, Robin ve Gürsoy, Doğan (2012). "Residents' Support For Tourism An Identity Perspective", *Annals of Tourism Research*, S.39(1), s.243-268.
- ÖZDEMİR, Mehmet Ali ve Kervankıran, İsmail (2011). "Turizm ve Turizmin Etkileri Konusunda Yerel Halkın Yaklaşımlarının Belirlenmesi: Afyonkarahisar Örneği", *Marmara Coğrafya Dergisi*, S. 24, s.1-25.
- SANDAL, Ersin Kaya ve Karademir, Nadire (2016). "Kahramanmaraş'ta Halkın Turizme Bakışı", *Türk Coğrafya Dergisi*, S.66, s.63-70.
- SEZER, Bahadır, Küçükaltan, Derman ve Çakır, Ali (2013). "Edirne - Çamlıca Beldesi'nde Kırsal Turizm ve Turizm Algısı", *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, S. 3 (2), s. 46-54.
- SOLMAZ, Cansu (2014). "Yerel Halkın Bölge Turizmine Bakış Açısının Belirlenmesi: Burdur'da Bir Araştırma", *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S. 10, s.91-105.
- TAYFUN, Ahmet ve Kılıçlar Arzu. (2004). "Turizmin Sosyal Etkileri ve Yerli Halkın Turiste Bakışı", *Gazi Üniversitesi, Ticaret ve Turizm Fakültesi Dergisi*, S. 1, s. 1-17.
- TÜRKER Özeltin Gülay ve Türker Ali (2014). "Yerel Halkın Turizm Etkilerini Algılama Düzeyi Turizm Desteğini Nasıl Etkiler: Dalyan Destinasyonu Örneği", *Electronic Journal of Vocational Colleges*- s. 81-98.
- USLU, A. ve Kiper, T., (2006). "Turizmin Kültürel Miras Üzerine Etkileri: Beypazarı/Ankara Örneğinde Yerel Halkın Farkındalığı", *Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi*, S.3(3), s. 305-314.
- UZUN Varnacı, Funda ve Somuncu Mehmet (2011). "Kültürel Peyzajın Korunması ve Turizm İlişkisi Bağlamında Yerel Halkın Görüşleri: Ihlara Vadisi Örneği", *Ankara Üniversitesi Çevre Bilimleri Dergisi*, S.2, s. 21-36.
- VATAN, Ahmet ve Zengin, Burhanettin (2015). "Söğüt İlçesi'nde Kültürel Miras ve Yerel Halkın Turizme Bakış Açısı", *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, S.10, s.634-650.
- VARGAS-SANCHEZ, Alfonso, Plaza-Mejia, María de los Ángeles ve Porras-Bueno, Nuria (2009). "Understanding Residents' Attitudes Toward The Development Of Industrial Tourism In A Formermining Community", *Journal of Travel Research*, S.47(3), s.373-387.